

คำชี้แจง
ใบงานที่ ๘ เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น เป็นการเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาต่างๆ เช่น สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม สาขาการแพทย์แผนไทย สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน สาขาสวัสดิการ สาขาศิลปกรรม สาขาการจัดการองค์กร สาขาภาษาและวรรณกรรม ศาสนาและประเพณี

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ทราบข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
๒. เพื่อให้ทราบศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่น
๓. เพื่อให้ตระหนักถึงการสืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ....
๒. ....
๓. ....
๔. ....

วิธีการ

๑. สอบถามเก็บข้อมูลจากพื้นที่จริงในท้องถิ่น
๒. สัมภาษณ์หรือสอบถามข้อมูลจากบุคคล เช่น ผู้อาวุโส ผู้รู้ในท้องถิ่น
๓. บันทึกใบงานละ ๑ สาขา

สิ่งที่ได้รับจากการทำใบงาน

๑. ....
๒. ....
๓. ....
๔. ....
๕. ....

ใบงานที่ ๘

เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

ส่วนที่ ๔ ข้อมูลทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา :

สาขา.....

(สาขาเกษตรกรรม/ สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม /สาขาการแพทย์แผนไทย/ สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม /สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน/ สาขาสวัสดิการ /สาขาศิลปกรรม /สาขาการจัดการองค์กร/ สาขาภาษาและวรรณกรรม/ สาขาศาสนาและประเพณี)

๑. ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น .....รหัสภูมิปัญญา.....

๒. เจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น / ผู้สืบทอด / ชุมชน / กลุ่ม (นาย/นาง/น.ส./ชุมชน/กลุ่ม) .....

บ้านเลขที่ .....หมู่ที่... ..ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ ..... โทรสาร .....

E-mail address .....

๓. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืช	☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์และการแปรรูป
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสัตว์	☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร
☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง	☐ อื่นๆ.....

๔. จุดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่น

.....

.....

.....

.....

.....

๕. รายละเอียดของภูมิปัญญาท้องถิ่น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๖. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ☐ ยังไม่เคยมีการเผยแพร่ / ใช้เฉพาะบุคคล
- ☐ เคยเผยแพร่เฉพาะในชุมชน
- ☐ มีการดูงานแล้วจากบุคคลภายนอกแล้ว.....ครั้ง/.....ราย
- ☐ มีการนำไปใช้
- ในพื้นที่เดียวกัน.....ราย   - นอกพื้นที่.....ราย
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

๗. ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

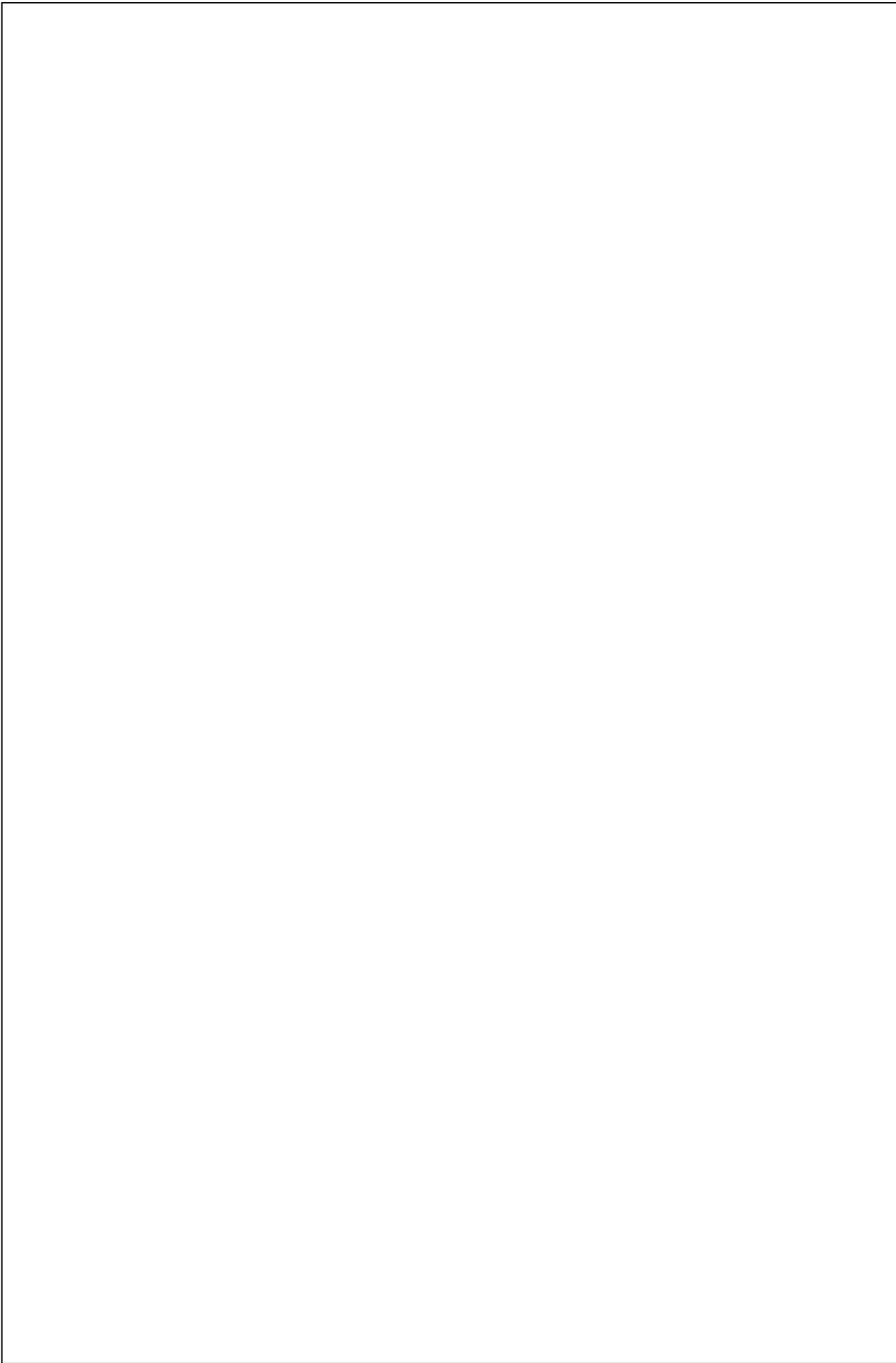
- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ได้รับการถ่ายทอดมาจาก .....
- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้พัฒนาและต่อยอด
- แบบเดิม คือ .....
- .....
- .....
- ได้พัฒนาและต่อยอด คือ .....
- .....
- .....
- ☐ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/นวัตกรรมที่คิดค้นขึ้นมาใหม่

๘. วัตถุดิบที่ใช้ประโยชน์ในผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญา ซึ่งมีในพื้นที่ พื้นที่อื่นไม่มี ได้แก่

๑. ....
๒. ....
๓. ....

หมายเหตุ : กรณีภูมิปัญญา ในแต่ละสาขา มีข้อมูล / ผู้รู้มากกว่า ๑ คน ขอให้เพิ่มเติมแบบฟอร์ม

วาดภาพประกอบ:

ใบความรู้ ใบงานที่ ๘

เรื่อง การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่น

ภูมิปัญญา [พุม-] น. พื้นความรู้ ความสามารถ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน , ๒๕๔๒ , หน้า ๘๒๖)

ท้องถิ่น น. ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะ เช่น เวลาท้องถิ่น ประเพณีท้องถิ่น ; (กฎ) พื้นที่ภายในเขตการปกครองของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เช่นเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล. (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒ , หน้า ๕๑๑)

ภูมิปัญญา (wisdom) ความรอบรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถทุกสิ่งทุกอย่างที่ท้องถิ่นคิด

โดยผ่านกระบวนการศึกษาสังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญญา การเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาต่างๆ เช่น สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม สาขาการแพทย์แผนไทย สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน สาขาสวัสดิการ สาขาศิลปกรรม สาขาการจัดการองค์กร สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาศาสนาและประเพณี

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ๑๐ สาขา

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิค

ด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในภาวะการณ์ต่างๆ ได้

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูป

ผลิตผล เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้

๓. สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพ

ของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับ

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์ จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสม

และบริการกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคน

ให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น

จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ ศิลปะมวยไทย เป็นต้น

๘. สาขาการจัดการองค์กร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานขององค์กรชุมชน

ต่างๆ ให้สามารถพัฒนา และบริหารองค์กรของตนเองได้ตามบทบาท และหน้าที่ขององค์กร เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มประมงพื้นบ้าน เป็นต้น

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษาทั้งภาษาถิ่น

ภาษาโบราณ ภาษาไทยและการใช้ภาษา ตลอดทั้ง ด้านวรรณกรรมทุกประเภท เช่น การจัดทำสารานุกรม

ภาษาถิ่น การปริวรรต หนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่างๆ เป็นต้น

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรม

คำสอนทางศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติ
ให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม